Lausunto
25.11.2025

Suuri valiokunta

Suuri.Valiokunta@eduskunta.fi

Varsinais-Suomen liiton asiantuntijalausunto Valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta vuosiksi 2028–2034, asetuksen (EU) 2024/1679 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2021/1153 kumoamisesta

Taustaa

CEF on keskeinen EU-tason rahoitusväline, joka täydentää kansallista budjettirahoitusta ja mahdollistaa merkittävien infrastruktuurihankkeiden toteuttamisen. Komission esityksessä CEF-välineen budjetti kasvaisi huomattavasti noin 72 miljardiin euroon, josta liikenteen osuus on noin 46 miljardia euroa (vuoden 2025 hinnoin). Sotilaallisen liikkuvuuden hankkeiden rahoitus kasvaa suhteellisesti eniten, mutta myös muihin liikennehankkeisiin varatun rahoituksen kasvu on merkittävää. Jatkossa CEF-ohjelma painottuisi nykyisestä poiketen selvästi rajat ylittävien hankkeiden edistämiseen ja sotilaalliseen liikkuvuuteen. Komission mukaan TEN-T-ydinverkon ja laajennetun ydinverkon kansalliset liikennehankkeet tulisi jatkossa rahoittaa aluekehitysresurssein kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman kautta.

Ohjelman painopisteet eli rajat ylittävät yhteydet ja sotilaallinen liikkuvuus ovat perusteltuja, mutta niiden yksipuolinen korostaminen voi johtaa Suomen maantieteellisten erityisolosuhteiden jäämiseen huomioimatta. Suomi on liikenteen osalta saari: meillä on lännessä pitkä meriraja ja idässä maaraja hyökkäyssotaa käyvän valtion kanssa. Maayhteydet muihin EU-maihin ja yhteistyökelpoisiin kolmansiin maihin ovat rajatut: käytännössä komissio on tunnistanut CEF-esityksessään yhden tällaisen yhteyden (ns. Botnian käytävän Uumaja-Luulaja-Oulu –osuus). CEF:n rajautuminen pelkästään rajat ylittäviin hankkeisiin ja sotilaalliseen liikkuvuuteen on Suomen kannalta ongelmallista, sillä se voi tarkoittaa Suomen saavutettavuuden ja kilpailukyvyn heikkenemistä suhteessa eurooppalaisiin kilpailijoihin ja ennen kaikkea Suomen kokonaisaannon pienenemistä nykytasosta.

Varsinais-Suomen näkemyksen mukaan TEN-T-verkon puuttuvien yhteyksien loppuunsaattaminen ja verkon täydentäminen on välttämätöntä. Alueemme on portti Eurooppaan, ja liikennejärjestelmämme palvelee huoltovarmuuskriittisellä tavalla sekä kansallisia että kansainvälisiä kuljetusketjuja. Erityisesti rakentamisvaiheeseen siirtyvä

Länsirata ja kiinteä yhteys Turku–Tukholma ovat strategisia hankkeita, jotka parantavat Suomen saavutettavuutta ja kilpailukykyä ja vahvistavat unionin kokonaisturvallisuutta.

Strategisesti merkittävät kansalliset hankkeet ovat edellytys tuleville rajat ylittäville yhteyksille. Jos näitä hankkeita ei huomioida CEF-rahoituksessa, vaarana on, että Suomi jää EU:n liikenneinvestointien ulkopuolelle ja etäisyys muuhun Eurooppaan kasvaa entisestään.

Suomen on siis myötävaikutettava siihen, että Suomen osalta rajat ylittäviksi ja siten rahoituskelpoisiksi voitaisiin määritellä kansalliset, eurooppalaiselta lisäarvoltaan merkittävät hankkeet, jotka edesauttavat TEN-T-liikenneverkon valmiiksi saattamista ja linkittyvät TEN-T-kaupunkisolmuihin. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi kansallinen poikkeus, jonka kautta Suomi varmistaisi, että hankkeidemme edellytykset kilpailla liikenteen EU-rahoituksesta ovat tasa-arvoiset suhteessa muihin EU-maihin. Käytännössä muutos parantaisi esimerkiksi TEN-T-verkkoon kuuluvan Länsiradan kelpoisuutta merkittävälle CEF-rahoitukselle, joka keventäisi hankkeen kansallista kustannusosuutta ja parantaisi Suomen kokonaissaantoa. Olisi myös perusteltua, että aikaisemmilla CEF-kausilla tukea saaneet hankkeet saatettaisiin valmiiksi CEF-tuen avulla.

Kannanotot U-kirjelmän linjauksiin

Suomen kanta CEF-välineeseen on U-kirjelmässä täydentynyt hyvään suuntaan. Varsinais-Suomen liitto tukee valtioneuvoston kantaa CEF-rahoituksen ohjaamisesta vaikuttavimpiin kohteisiin. Pidämme myös valtioneuvoston kantaa sotilaallisen liikkuvuuden painotuksesta hyvänä. Olisi järkevää, että EU-rahoitusta ohjattaisiin puolustuksen ja turvallisuuden kannalta kriittisimpien puutteiden korjaamiseen EU:n määrittelemien sotilaallisen liikkuvuuden käytävien ohella myös laajemmin TEN-T-verkossa. Valtioneuvoston näkemys TEN-T verkon haavoittuvimpien kohtien varmentamisesta esimerkiksi kiertoreittien avulla ja sen CEF-rahoituskelpoisuudesta huolehtiminen on myös järkevää.

On ymmärrettävää, että muuttuneessa turvallisuustilanteessa rahoitusta kohdennetaan puolustuksen ja huoltovarmuuden kannalta kriittisiin kohteisiin. Samalla on kuitenkin varmistettava, että rahoitus ei rajaa pois TEN-T-verkon kansallisia hankkeita, jotka ovat välttämättömiä Suomen saavutettavuuden ja kilpailukyvyn kannalta. On tärkeää huomioida, että ydinverkon ja laajennetun ydinverkon valmistumisen määräajat 2030 ja 2040 ovat jatkossakin voimassa, ja on kansallinen etu, että ydinverkolla ja laajennetulla ydinverkolla sijaitsevat merkittävät hankkeet ovat edelleen CEF-tukikelpoisia.

Olemme tyytyväisiä siihen, että valtioneuvoston kannassa on tunnistettu Suomen erityisolosuhteet, kuten maayhteyksien vähyys muuhun Eurooppaan. Komissiolta on edellytettävä, että Suomen kannalta kriittisten, laajennetun ydinverkon kansallisten hankkeiden CEF-rahoituskelpoisuus turvataan, viime kädessä esimerkiksi jäsenvaltiokohtaisella poikkeamalla, jossa rajat ylittävien hankkeiden määritelmää laajennetaan. Tämä takaisi hankkeillemme tasaveroisesti mahdollisuudet kilpailla liikenteen EU-rahoituksesta ja vahvistaisi edellytyksiä tulevaisuuden rajat ylittäville hankkeille, kuten kiinteä Turku-Tukholma –yhteydelle.

Varsinais-Suomen liitto pitää hyvänä valtioneuvoston kantaa siitä, ettei ole riittävää, että CEF-esityksen rajat ylittävät yhteydet listaavassa liitteessä Suomen ainoaksi rajat ylittäväksi yhteydeksi tunnistetaan Uumaja-Luulaja-Oulu-yhteys. Suomen tulee pyrkiä täydentämään liitteessä esitettyä listaa esittämällä, että siihen lisätään keskeiset, laajennetun ydinverkon pullonkauloja purkavat hankkeet kuten Länsirata.

Varsinais-Suomen liitto pitää valtioneuvoston tapaan tärkeänä sitä, että asetusehdotuksen liitteessä rajat ylittävinä yhteyksinä huomioidaan myös eurooppalaiset merialueet sekä TEN-T-satamat. Kansalliset TEN-T satamiin johtavat hankkeet tulee nähdä rajat ylittävinä yhteyksinä. Sotilaallisen liikkuvuuden rahoituksen tehokas hyödyntäminen Suomessa edellyttää rahoituskriteerien tarkistamista satamien laituripituuden ja syväyksen osalta. Sotilaallisen liikkuvuuden rahoitus ei nykyisillä kriteereillä ole esimerkiksi merkittävien tavara- ja matkustajasatamien (Turku ja Naantali) ulottuvissa.

Jos Suomelle keskeiset, TEN-T-ydinverkon ja laajennetun ydinverkon liikennehankkeet rajautuvat CEF-ohjelman ulkopuolelle, pidämme välttämättömänä niiden sisällyttämistä Suomen kansalliseen ja alueelliseen kumppanuussuunnitelmaan, sillä liikennehankkeet ovat kenties kriittisin Suomen kilpailukyvyn ja huoltovarmuuden vahvistamisen osatekijä. Tämä ei kuitenkaan olisi hyvä ratkaisu Suomen kokonaissaannon kannalta ja sillä olisi myös kielteisiä vaikutuksia muille sektoreille, joiden rahoitustarpeita suunnitelman kautta halutaan kattaa.

Yhdymme valtioneuvoston kantaan myös siltä osin, että EU-rahoitusta on järkevää ohjata myös jatkossa liikenteen vähähiilistämiseen ja käyttövoimamurroksen edistämiseen. TEN-T-verkon kehittäminen tukee EU:n ilmastotavoitteita ja vähähiilistä liikennettä, sillä raideliikenteen osuuden kasvattaminen on keskeinen keino päästöjen vähentämiseksi.

Seuraavalla rahoituskaudella luodaan pohjaa kiinteälle länsiyhteydelle

Varsinais-Suomen liitto painottaa, että seuraavan kehyskauden (2028–2034) CEF-rahoitusta on tarkasteltava strategisesti myös siltä kantilta, miten se voi palvella tulevaisuuden visiota nopeiden yhteyksien verkottuneesta Pohjolasta, johon muodostuvat ylirajaiset talousalueet vahvistavat ja kirittävät koko Euroopan kilpailukykyä, osaamista ja edelläkävijyyttä kriittisillä sektoreilla.

Varsinais-Suomen liiton visiossa Länsirata-hanke linkittyy vahvasti Helsinki-Turku-Tukholma-yhteyskäytävään. Tavoitteenamme on, että käytävä tullaan tunnistamaan niin kansallisesti kuin unionin tasolla kriittiseksi rajat ylittäväksi yhteydeksi. Yhteys Turusta Tukholmaan on Suomen historiallisesti ja kaupallisesti tärkein sekä suorin ja turvallisin reitti Eurooppaan. Kiinteä Helsinki-Tukholma-yhteys tuleekin lisätä TEN-T-karttaan TEN-T-asetuksen seuraavassa päivityksessä, mikä puolestaan mahdollistaa hankkeen CEF-tukikelpoisuuden viimeistään vuonna 2035 alkavalla rahoituskaudella.

Jyri Arponen

Varsinais-Suomen liiton maakuntajohtaja

Varsinais-Suomen liitto
kirjaamo@varsinais-suomi.fi
www.varsinais-suomi.fi
02 2100 900
PL 273
20101 Turku
Y-tunnus: 0922305-9